

14 Verzet, verraad en lijdzaamheid

De reacties van omstanders en betrokkenen waren heel divers: Burgemeester Ter Pelkwijk verzette zich tegen discriminerende maatregelen maar stond tegenover een overmacht. De bordjes "Verboden voor Joden" wist hij tegen te houden tot hij ontslagen werd en vervangen door een NSB-burgemeester.

Rector Magnificus prof. Kruyt voelde het ontslag van hoogleraren omdat ze joden waren als een wonde voor de Universiteit, maar riep op om dat "niet luidruchtig te uiten".

Bestuurders van de joodse gemeente Utrecht (NIGU) en Joodse Raad voldeden opvallend meewerkend aan alle verzoeken om informatie van de autoriteiten en trachtten vooral de rust te bewaren.

HUA 802006

Truus van Lier (uit de oude familie van bestuurders) ging in het verzet en schoot NSB-politiecommissaris Kerlen dood. Zij werd gefusilleerd in concentratiekamp Sachsenhausen. Haar nicht Truitje van Lier opende samen met Jet van Berlekom het kindershuis "Kindjeshaven", dat als doorgangshuis werd gebruikt voor joodse kinderen uit Amsterdam. Doordat er ook kinderen in zaten die Duitsers bij Nederlandse vrouwen hadden verwekt, hadden ze met enige bluf "wisselgeld" tegenover de autoriteiten. Nadat Truitje moest onderduiken zette Jet de activiteiten voort (op de foto linksonder Truitje, rechts Jet). Door hun actie werden ca 150 kinderen gered. Kinderen werden o.a gebracht door het Utrechts kindercommittee van Jan Meulenbelt en Geert Lubberhuizen,

dat honderden joodse kinderen uit Amsterdam liet onderduiken. Van de plaatsingen hielden zij - voor ná de oorlog - een administratie bij, die was geplaatst onder de hoede van kardinaal De Jong.

HUA 500295

HUA 811615

Vier uit de velen

Dr. Perel was geboren en had gestudeerd in Utrecht. Hij hield praktijk en woonde met zijn vrouw en twee dochters op Oudegracht 337. Ina Boudier-Bakker was zijn buurvrouw en woonde op 335.

Ina Boudier-Bakker, *Met de tanden op elkaar* (Dagboeknotities 40-45, Amsterdam 1975) [P.11 en 13]: "Dinsdag 14 mei [1940] ... Laat in de avond staan wij beiden nog even op de stoep - de gracht is leeg en verlaten. Dan komt bij ons, onze buurman, de Joodse dokter Perel ..., en zegt zacht: 'Nu begint het voor ons.'

[P. 48] Zondag 4 mei [1941] [...] "Ja, de Perels zijn verhuisd - de praktijk is nu alleen Jodenpraktijk.....

[P. 74] "Donderdag 12 februari 1942. [...] Gisteren zijn hier weer erge dingen gebeurd. Alle Jodenemigranten opgehaald, ook de dito weesjes in 't Jodenweeshuis. Ze worden naar een kamp in Drente gebracht. Moesten zich om twaalf uur 's nachts aan 't Centraal Station melden. Natuurlijk, dan is er geen mens op straat om iets te controleren. Arme stakkersd."

[P. 95 en 96] "Dinsdag 18 augustus [1942] [...] We zijn ook zo bezorgd over dr. Perel, met zijn twee lieve kinderen. 't Schreit ten hemel!"

[P. 121] "Vrijdag 26 februari [1943]. Betje vertelt, dat tweehonderd agenten geweigerd hebben hier te tekenen, omdat ze alle Joden moeten ophalen - zij zeggen ook uit goede bron te weten, dat alle kinderen worden afgemaakt. Mijn hart bloedt als ik denk aan dr. Perel, en de twee lieve kinderen."

[P. 128] "Donderdag 22 april [1943] ... Het huis der Perels is akelijk doodstil. Leeg. Ik zie in mijn herinnering nog altijd op de late zomeravonden de dokter zitten met de lamp in 't prieeltje, zijn vrouw met een boek, de kinderen soms nog wat roepend uit de slaapkamer - de zomerwarme tuin - alles verwoest. Wat word er van hen."

Dr. Maurits Perel, zijn vrouw Anna Perel-de Vries en hun dochters Flora en Margaretha Selma werden op 8-6-1943 in Westerbork op transport gesteld en op 11-06-1943 in Sobibor vermoord.

Collectie erven Jac. Zwarts

Dr. Jac. Zwarts (Utrecht 1899 - Sakrau, Polen 1942)

Veel van de informatie over de geschiedenis van de joden in Utrecht en de Vechtstreek werd voor de 2e wereldoorlog verzameld door Jac. Zwarts. Vanaf zeer jonge leeftijd bestudeerde hij tijdens en na zijn opleiding tot archivaris de gegevens uit alle lokale archieven en publiceerde daarover tal van artikelen en een boek. De meeste latere publicaties over het onderwerp bouwen voort op de basis die hij legde. Ook deze wandeling is

daar deels op gebaseerd. Later studeerde Zwarts kunstgeschiedenis aan de Universiteit Utrecht en promoveerde hij aan de Universiteit van Amsterdam.

Dr. Jac. Zwarts stierf in Duitse gevangenschap in kamp Sakrau op de leeftijd van 43 jaar.